

Meie Dêd

6
MAM
BER
6

Meie ja teised.

Asjad, millega meil tuleb elus tegemist teha. walmistawad meile küll ka mõnesuguseid raskusi, kuid meie tunneme neid; meie teame, mis meil neist on oodata ja kuidas neid wõtta. Teisiti aga on inimesed. Igaiüks neist on iseäraliku iseloomuga, omadustega, mis meile tihti warjatuks jääwad; inimene on muutlik, meie ei wõi täpselt teada, kuidas tema ühel ehk teisel juhul talitab. Kuid oleme siiski kaswanud ühiskonda, perekonda, kodu, tutmusringkonda, ühingusse ja kõige enam kutsealalise ringkonda. Seal meie oleme igapäew teistega koos, peame nendega läbi saama, sallitawa wahetorra wõitma, kui meie endale ei taha kahju sünnitada. Rahulisele otjustusele, rahustawale tulemusele ei jõua sealjuures mitte nii paljud. Wastupidi, wõib küll toonitada, et suur osa meie nurjumistest, meie pahandustest, meie eluõnneist kahjuks oleneb ära meie kaasinimestest. Kas ei ole siis iseenesest mõista, et tuleb oma wahetorda teiste wastu hoolega mõelda järele ja seega jõuda kindlale seisukohale? Mis tähendus on meie kaasinimeste arwamistel meie kohta? Palju ja wähe. Seda ei saa jätta panemata tähele. Ei wõi olla ühtegi auwäärt inimest, kellel see oleks täiesti ükskõikne. Seis nii kuidas teised meist otjustawad ja meile waatawad, nii on meie teadus, see saab teatud wiisil meie eluõhiks. Apostel ütles selles mõttes õigusega: „Palju parem oleks mulle surra, kui et keegi minu kiitmise (aukuse) peaks tühjaks tegema.“ On muudugi ka inimesi, kes end hirmumult lastawad teiste tähelepanemisest juhtida. Nad waatawad ühtelugu inimesi ja küsiwad: „Mis hakkawad inimesed üttelema?“ Sellega nad kaotawad kergesti iga iseiseiswuse. Ka meie lähemad kaastöölised ei tohi meid nii wäga mõjuda. Ei ole hea, rääkida, ja tegutseda ainult nii, kuidas nemad soowiwad. Sellega jõuame harwa puhtusele ja selgusele. Meie kaasinimesed on tihti mõistmatud, muutlikud ja usaldamatud.

Teisiti on teiste üle otjustamise, teiste wastu lugupidamisega. Meie kergesti kaldume kaasinimestest halba arwama. Me paneme sealjuures wähe rõhku sellele, et neid üldse õppida tundma, arwestada nende iseloomudega, tähele panna nende elamisiseisukorda. Muidu saaksime kindlasti paremad wäljawaated, me wõidakšime teise seisukoha ja sellest tuleks jälle teine olukord. Nii kujutame tõeliselt endale palju walet ette ja pahandume wõib-olla seisukordade pärast, mis tõelikkuses ei ole olemas. Wõi kas ei ole siin mitte meie enese juures? Kas oleme alati olnud sõbralikud, lahked, eeskujulikud, otjekohesed? See on juba wana asi, et inimene koha teab, mis tal on teistelt nõuda, ennat aga hoopis ei kirustada, et ise oma kohustele mõelda. Nii siis warjamine ja sallimine! Tõsisest mõttest on meil palju wigu, et meie ei wõiks mitte seis-

ta kohtu ees. Seega maksab ütetus: „Meie elame armuandmisest, mis meile teised wõimaldawad.“ Kes wõiks piisida ilma teiste poolt kannatuseta ja sallimiseta? Mitte harwa ei tule kokkupõrkeid, sest teatavasti „kõige wagam ei saa ka rahus elada, kui ta ei meeldi halvale naabrile.“

Kuidas meil tuleb juhtida teiste tõelistele wiigadele, pahatahtlikkusele ja waenulikkusele? Enamasti walmistame oma wastasele sallimat meeleolu teatud sallimuse ja kannatlikkusega, hoiame teda tagasi sõbralikkuse ja rahulikkusega. Kunaagi ei wõi meie wõtta enesele wastase seisukohta ja tema inetute rehwadega wõidelda, waid peame olema tagasihoidlik ja seega teenima lugupidamist. Kui asi seisab selles, et olla õiguse ja kohuse eest, on igaüks meie iilesanne, pidada wõitlust teiste wastu kuigi meie nendele peakšime wastu astuma, kellest meie meeleldi kõige enam lugu peame ja jeda nende sõnade mõttes: „Sõber on kallis, kuid suurem mulle on tõde.“ Kuigi teistega koosolemine mõnegi warjukülje esile toob, siiski ei wõi ometi ka jelle kasulikkust jätta panemata tähele. Matasa oleme wõõra waatlemise, walju tšensuuri all, tuhanded filmad ja kõrwad näewad ja kuulewad meid. Juba see seisukord ergutab meid, wirgutab meie jõud, kihutab meid alalisele enesekaswatussele. Kõige enamasti meie saame teadmisi, mis tulewad ühiskonnaelust ja õnneks jälle uut wilja kannawad. Oma kaasinimeste keskel meie märkame, kui wähe meie tähendame, kui üsna kerge meid on asendada teistega, kuidas meie nõrgad oleme määratud ühiskonda ja ainult koos wõime midagi suurt saavutada, kuidas meil tuleb teatul kohal tegutseda ja juhti wajame.

Nii oleme kõik teatud mõttes juhtijad, meie eeselamine lööb lainu, tugewaid laineid. Kuna meie selles tõstiasjas ometi wähe teadlikud oleme, siis wõtame end kokku ja katsume end näidata parimalt küljelt. Kui palju maailmas oleks jäänud tegemata, kui palju wõitlust oleks ära jäänud, kui ei oleks kõike nähtud, räägitud ja kritiseeritud!

Elu ühes meie kaasinimestega on nii mitmekülgne, et jeda on wõimatu korraldada teatud üldiste eeskirjade järele. Mõni wormel on kord wäga kohane, kuid teisel jälle wastupidi. Aga üldse on tegemist alati Mina ja Meie pärast, meie oma isiku pärast, meie oma kasude pärast, meie eneseteadmuse ja teiste õiguse pärast. Minult juhtumisi kaalutakse järele, arwustatakse ja otjustatakse, kas üks neist mõlemist ei saa kahju. Siin on tegemist oskusega, millest ainult ei olene ära suurel määral meie elu tagajärq ja õnn, waid ta on ergutam ja kiitkestaw, kuna ta toob kaasa waheldusrikkad ja põhjalikud kogemused ja õpetused, ilma milleta meie olemasolemine oleks wõib-olla õige mõnuta ja siisuta.

Meie Aeg

3. aastakäit.

Pidage aega kalliks!

Ar. 3.

Meieaja kultuur ja religioon.

Lahutamatuks seotud on igaaastane looduse ärkamine ülestõusmispiibaga. Uus tuli, uus valgus ja uus elu — see on selle piduliku mõtte siju meie kriitliku elu piirides. Üle välise usutunnistuse raamide peab see meie läbieluts saama, mis ülestõusmisust alguses on teostanud. Nii ainult on võinud ülestõusmisust läbi aastajade kustumatult elulootust inimese siidamesse istutada ja kasvatada lasta. Mitte paljaks ajalooliseks tõsiaks ega lõbusaks pühakirja kuulutuseks ei jäänud ülestõusmine. Temast jäi palju rohkem. Imeliseist sündmuseist nüüd peagi kahe tuhande aasta eest, kujunes mitmekülgne jõud, mis iga uskliku on tugewaks teinud ja siidamlikkust loonud, mis on võimaldanud ka kõige nõrgemale inimesele waimu mõitu materia üle. Kui tähtis see on, näitab meile iseäranis selgelt olewik, mille kultuuri pealiskaudsuse ja wäärtuste ümberhindamise tõttu õõnestatakse.

Wäsinud suurlinna meeoleu waldab õhtumaa rahwaid. Meid ümbritseb waevalt paranew usuline ükskõiksus, milline kaotus on tulnud olewiku kultuuri waejuselt. Kogu maailm hingab rahutult jeda waimu sisse ja wälja. Inimesed elawad üle kõikjal kohutawat kõlblist languist; aja waimline waatepilt muutub ifka inetumaks. Ebakultuur tungib mürtgaasina inimkonna hingerruumidesse ja

lammatab mõnegi hää elu. Ja jeda on ju nii ja-gedasti kindlaks tehtud. Ei wõi ka enam nägemata olla, jest et see inimestele ifka awalikumalt ilmneb. Ei ole raske ebakultuuri kirjeldada, ei ole raske tema seijukohalt wõetuna kaasinimestele tema tagajärgi näidata. Rassem aga on leida oma õiget seijukohta olewiku kultuuri juhtes ja tunnustada ajawaimu, kui selle kultuuri ilmutajat. Sihtne, harimata inime meie päewil wõib ainult weel waewaga oma teed rajada läbi, nii suure ilmawaadete rägastiku. Sgalt küljelt rõhutakse tema waimu mitmesuguste mõjude läbi. Suurem jagu neist on ükssteijele wastu. Sga waade, iga kultuuri õpetus aga räägib teest, mis tahab inimesi kõrgusele wiia. Prohwetid ja walgustajad selgitawad maailmale ebaõige efinemisega „tõde“. Ja päälegi on tähelepandaw, et suurem jagu ilma-waadete ja „kultuuri“ piirideid taotlewad ühte eesmärki, mis enam ehk wähem Jumalast eemaldumisele wiib.

„Teda pole siin!...“

„Lahti Jumalast“ on piirid, mille poole miljonid piirawad. Rahwaste ajalugu ei tunne ühtegi aega, millal oleks kultuuri piiriete tähe all awaldatud nii palju jumalawaemlikkust, kui praegu. Mõtlemiselle, et kaks kolmandikku ameeriklaji katkestab igasuguse ühenduse religiooni ja ristiusuga ja Wenemaal tõrjutakse kawakindlalt üle 140

miljoni inimese igaist usu pidamisest eemale. Need on aja märgid, mis kui suured, mustad äikesepilved hävituist ette valmistavad.

Tegelikku elu walitseb tehnika ja masin. Inimene on loodusest eemaldatud. Teda kurnab rahutu päewane ärielu ja mis ajaist ja jõust weel üle jääb, seda ta pühendab spordile ja lõbustustele. Selle tähe alla on pea kõik piüüded kaswatust läbi wiia. Mis tuntud ameerika noorjoo tegelane Lindsay ütleb noorjoo langusest, kus kõlbline elu on häwinenud, see maksab tänapäew uue maailmajao kohta niisama, kui waht homme juba täiel määral wana maailmajagude noorte kohta. Meie wõime tänapäew rääkida waimliste wäärtuste hukkumise, ilma et oleks teinud sellega mingi „kultuuri“ piüüdele ülekohut. Meie elame üle kasvawat perekonnaelu wapustust, abielu tühjust ja hingetuist, häwinemist ja pinnapääljust kunsti alal, alatuist kirjanduses ja massi üleujutamist äri huwides kultuuriga“. Misjuguine ala on weel punitumata niisugusest olewiku „kultuuri“? Kas seesugused ühendused, kes „wõitluse eba-kultuuri ja patu“ wastu omaks õiguselks peawad ja siiski üht wäga ilmalikku äriwaimu oma põhimõtte üle seawad!

On liikumisi, kes näilisel on ühenduses usulise teadwuse ärkamisega, mis aga lõppude-lõpuks ristiusust kõrwaleminemisele sihitud. Tundmatu on olewiku kultuuris nõudmine tõsi usulise järele — seda päälegi rikutakse tugewast materjalistlikult woolust, millesse ka usuline inimene sagedasti jekka tõmmatakse. Selleks on tarwis jõudu ja tunnistaja julgust, et olewiku eba-kultuuri woolu wastu ujuda, seda finni pidada, mis just ülestõusmispiühadega jälle lähedale asetatakse: Jeesuse Kristuse waimu! Tema läbi wõib seda, mida keegi usklik luuletaja ütleb: „Tulge, kasvatame julgust, et iga-wikku minna ühest wäest teise!“

Berliini misjoninädala awamiskoosolekul rääkis misjoni direktor dr. Knaf praeguse aja usulise kriisi üle. Ta juhtis tähelepanu suurtele ja raskele kahjudele, mis tulnud kultuuri languse läbi maailma rahwastele ja näitas ka eba-kultuurile majandusliku kriisiga. Kuid weel enam tunneme nende kannatust, koormat ja piina, kelle hing ägab. Teaduse arenemise mõte wiimastel aastakümnetel on saanud kannatada ja maailmajõda on häwitanud olewiku kultuuri umistused. „Kultuur tekib, on õitfel, wananeb ja sureb“, ütles Spengler omas selgituses „Õhtumaade languse“ üle. Keegi teine küsib: „Miks peab just rahwaste saatust niisugune olema?“ Ja wastatakse sellele: See on lihtsalt saatust.

Meie aga ütleme: Ei ole ühtegi saatust ilma jelleka, kes seda lasseb tulla! Sellega tuleme jälle lähedasse ühendusse sellega, milles meie ülestõusmis mõtte meie otjuswalmis ajale juhtub: Jeesus elab! Umastaja elab! Tema riik piüübib. Sellele

rajame oma usu. Sellele kaljule peab inimene asuma ja selle usu walgel oleks pidanud olewiku kultuur leidma oma tee inimkonna usule. Ta aga kaotas ise oma walitud teel passus pimeduses, nii et ainult häda ja surm tuli sellest wigasest rüüpeist! On uurutud looduse korda, et wõimalikult palju õnnetust maailmas ära hoida, kuid jääluures on saadud ühest ekstitusest teise. Jumala loomisjõudu ei ole wõetud nii, nagu Jumal seda wõttis. Kui halwasti hinnatakse tänapäew kõrgema õnne allikat! Tahetakse lagunemud kaewuist wett wõtta. Inimene tahab end tõsta üle looduse ja sellega üle Jumala. Ja kui sagedasti on ta löödud, nii et ta on pidanud end alandama kõrgema wäe ees, mida ta on piüüdnud asjata ära jalata. Olewiku kultuur peab tõe läbi õieti kultuuriks muutuma. Käesolewad ülestõusmispiühad peaksid tangetaelsemalegi südamele wadaduse tunde jätma: sihti muuta! Enam usku kui näilist kultuuri! Enam wagadust kui inimese austust! Enam ligimisearmastust kui omakasu piüüet!

Kui iga inimene oma tahtega allub niisugusele mõjule ja sedasama mõju awaldab oma ligimesele, siis oleks praegune wõimlik elu asetatud õige kultuuri roopale. See kultuur aga ei kaotaks mitte ühendust puhta usuga ja wiimane wõltsimata wadadusega.

See wõimalus aga ei saa teoks. Meie räägime temast jelleks, et iisikud, kes ka meie päewil julgelt ja usurõõmsalt ennaist eba-kultuuri wastu kaitsewad — kes auksalt wõitlewad moonutamata ülestõusmisusu eest, oma eesmärgi ja juunda ei muudaks. Nii mõndagi juhtub igapäewases elus, mis segab ja raskendab. Selle wastu peab usukilp walmis olema ja selle wastu wõtab seisukoha ka see leht. Edaspidigi räägime liikumistest, mis täna weel paljudele tundmata, kuna waht järgmisel päewal wõib kogu maailma põnewusse asetada. Kalendri muutmise liikumine on wõrdlemisi laiadesse ringkondadesse ulatunud. Silmapaistew ja tähelepanaw meie aja kohta on see tegumood, millega kalendrimuutmise waimisel juhid mitmesuguseid „paranduse“ ettepanekuid piüüawad läbi wiia. Pääasjalikult on selleks ärilised huwid ja ainelised kasud, mille pärast pöördakse ära igasugune tähelepanu piühitetud usulistelt kommetelt ja mitmesugustelt usuliste ringkondade põhimõtetelt. Ja misjuguine tõsi hädaohu valmistab see olewiku kultuuri laps religioonile, õigele usu tunnistajale tema elus! Seda ei tule tähele panemata jätta. Sellepärast wõtame ülestõusmispiüha juundmise mõtte weel rohkem oma südamesse: Jeesus elab! Tema teeb igawese ewangeeliumi sellele tähtsaks, kes usub. Ja kes selles usus „otjani kannatab, see pääseb.“

Aritz Daniel.

Kas Jeesuse ülestõusmine on tõestatud?

Naatjareti Jeesuse imede kallal on lõhkinud haritud maailm. Nii kõrgele kui hinnatakse Jeesust ja wainustatakse temaft, nii wähe võib lahku- da ujust tema tegudesse. Imedeta puuduvad Jeesusel jumaliku saadetawuse tunnused.

Meie tahame astuda kahtlusteta selle küsimuse juurde, kas on küllaldaselt tõendatud tunnistajate poolt suurim ime Jeesuse elus, tema lihaülestõusmine. Kõigepealt olgu tähendatud, et see küsimus pole loodusteaduslik, waid ta on puht ajalooline, milleks meie tahame otsida küllaldasi tunnistusi.

Kui meie tahame seada end sealjuures kahtle- jatega ühele astmele tunnustatud uuestamentlik- kude aineallikate suhtes, siis wõiwad Pauluse raa- matud roomlastele, korintlastele ja kalaatialastele anda ainet, mis on tunnustatud õigeks otustawate armustajate, isegi Kristuse wihajema waenlase D. F. Strauszi poolt, kes kinnitab, et need on pä- rit Sauluse sülest Tarfuselt 54 a. ümber pärast Kr. Sellest öeldakse 1. Kor. 15, 3—9 kui tähtsa- mast kohast meie teemile, et Jeesus Naatjaretist tõusis üles kolmandal päewal pärast surma ja ma- hamatmiist ja ilmus siis Kewale ja 500 wennale (meestele!) ühel hoobil „kelle seast weel jütfaadif suurem hulk elus on, aga mõningad on ka magama läinud.“ „Kga wiimaks kõikide järel on teda ka minust, kui ühest enneaegsest, nähtud.“

Kreeklased uskusid hinge surematusesse, selle- pärast poleks toonud neile mingit raskust jutlus wainlikelt ülestõusnud Jeesusest, sest mõtlejaid nad ju isegi surmale kui hinge wabastamisele ihu wan- gikojast. Nüüd aga pörkas Paulus wastupanule ihulifelt ülestõusnud Issanda jutlustamisega ja pidi uuesti siwendama seda kõjiasja korintlastele selles kirjas. Nii mainib ta Jeesuse jüngreid ja 500 wenda, kes kõik isiklikult tundsid Jeesust, kui tunnistajaid, mille tõttu ekjitus näib mõtlematuna.

Kga Paulust ennaft wääristati Issanda ilmu- misega Damaskuse ees. Paulus peab olema täp- selt õpetatud sellest, kuidas tuli Jeesuse üles- tõusmine. Tema oli kõrge nõukogu liige, kelle ülesandeks oli hukata ristifogudust wõi ajada seda laiali. Kui ta nüüd sai apostlikks, õppis ta Jeru- salemas tundma Jakobust ja rääkis temaga ja Peetrusega Jeesuse elu suurte juhtumuste üle. 14 aastat hiljem läks ta uuesti sinna ja wõrdles oma ewangeeliumi apostlitega, „et ta mitte asjata ei jookseks wõi jooksnud oleks,“ ja kui siis tuli ilm- liffs kooskõla, ulatasid nemad temale ühenduse käe ja kinnitafid sellega tema apostliametit paganaille.

Nii on, nagu ütleb ka D. F. Strausz, weel 24 aastat peale Jeesuse hukkamist jüngrid pidanud finni ülestõusmise sündmusest. On mõtlematu, et jarnast sügawaletungimat üleelamust wõib unus- tada 24 aastaga wõi et selle mulje mõju wõib ka- duda. Ksegi kui pühitsetakse hõbepulmi, wõidakse

weel wäga selgelt mäletada wäiksemaidki juhtumisi laulatuse ajast. Nii on Pauluse tunnistus 1. Kor. 15, 3—9 ainult waremalt kuulutatu tõdamine. Kui Paulus on nüüd iga päew tunnistanud sellest sündmusest, siis selle tagajärjel wõib ainult jü- weneda elaw mulje sellest.

Kuidas on aga lugu nende tunnistajate iseloo- muga? Apostlid on suurimad kombelised eesku-

Tuletorni taolifelt heidab Kristuse ülestõusmine walguft hõau pimedusse.

jud, keda polnud wõimalik ära osta rahaga. Kui nad nüüd kuulutasid ülestõusnud Issanda tunnis- tust, seijis nende silme ees Kolgata rist teadwusega: kui meie kuulutame surnud ja jälle ülesäratatud Issandat, siis saadame suure usulise rewolutsiooni ja meie elu on mängul. Neil oli oodata sealjuures ainult Issanda meelehead aga ka kõike inimeste waenlust. Sellega ei wõi tähistada Jeesuse apost- leid petisteks. Olid nad fanaatikud?

Jeesus oli suurim inimtundja ja temal oli wõi- malus walida omale ise jüngreid. Tema pidi üt- lema endale: ma ei jäta järele midagi kirjalikku, fogu minu saadetuse tagajärg lasub nende kaheteist- kümne jüngri usaldatawusel. Ta tundis neid häs-

ti ja oli nendega kolm aastat. Kui nüüd effiidid apostlid, langeb kogu koormatus taqasi nende meistriks. Seega on Jeesuse ülestõusmine kas suurim ajalooline tegu ja ta on Jumala Messias ja neis jüngerites on meil tegu tema käskjalgedega; wõi meister on langenud kogu oma jüngeritega ohwriks hirmsale enesepettusele. Kuidas wõisid aga need „poolhullud“ jüngerid luua midagi, kelledest ajaloolased ütlevad, et nad olid suurimad kombelised eeskujud? Kui see oleks tragöödia, kuidas wõib ta anda tööd tuhandetele õpetlastele, luua maidwalitsewaid asutusi ja kutjuda esile ilmapapustawaid liikumisi? Oleksid Jeesuse elu sündmused waid tragöödia, luuletatud kurbmäng, siis oleksid apostlid suurimad luuletajad, kelledega ei wõiks wõrelda end ükski.

Kui meie aga ujume, et nad on annud edasi waid jeda, mida nad on elanud läbi, kui nad olid waid lihtjad teadeteandjad, siis selgineb asjaolu. Johannes ja Peetrus olid kindlakäelised talurid, maksuwõtja Lewi (Matteus) polnud ka mingi suurmüür. Toomas oli väga kahtlew Jeesuse ülestõusmise tõelikkuse suhtes; ta wõttis jelle aga omaks, kui tal ees olid suurimad tõendused. Kui katkujume weenda juudi rabbit, nagu Saulust Jeesuse ülestõusmise kuulutamiseks linnast linna, siis oleks meil ees väga kõwa tükk tööd.

Nii pidid apostlid tarwilikul määral weenduma ewangeeliumi tõelikkusest enne Issanda kuulutamist, sest teifiti oleksid nad „leitnud kui Jumala waletunnistajad“. 1. Kor. 15, 14, 15.

Wastased tõstawad nüüd ettekäände: „Meie ei kahtle, et apostlid on täitnud oma näilised tõendused Jeesuse ülestõusmisest, aga jellest massiliseft tõiasjast ei wõi ikkagi järeldada, et seal oleks puudunud meeleepette wõimalus.“ Sündmused enne Jeesuse surma olid täiesti wastandlikud jüngerite ootustele, kes uskusid tundwat enda Issandas maapealset walitsijat. Kui lõpuks tuli kurb lõpp, olid häwitatud kõik nende lootused. Seal astus korraga üles surunud Jeesus. Oli see unistusline nähe, mis tuli kurwastawate jüngerite mõtisklewast loomusest? Kas wõisid aga jälle 500 tunnistajat langeda ohwriks samale ettekujutuseksitusele, kellede seas leidus armustawaid päid, nagu Toomas, kes weendus alles kolmekordse meelelise tähelepaneku läbi?

Meil inimestel on mõistlikus seisukorras wõimalus puhtalt eraldada unistusliku sündmusest tõelikkuse omast. Nii Paulus eraldas selgelt hingelised nähted tegelikkude kogemuste omadest. Nii räägib ta 2. Kor. 12, 1—4, waimustusest kolmandas taewas kui ilmutusest.

Wastased seletawad sellega ainult, et jüngerid waimlikes haigestumises kujutajid ette nende meistri ilmutusest, kes waimus ikka oli nende meeles. Kuidas oleks see aga mõeldaw 23 aasta pärast, et apostlid ikka weel pidajid kinni jellest wäiteist? Nad pidid nii siis olema nii kaua waimliselt haiged.

See pole aga mõeldaw Pauluse ilmutusest 1. Kor. 15, 8: „Wiimaks kõikide järel on teda minuist nähtud.“

Ülestõusmise ettekujutusel enne wiimast päewa polnud mingit tugipunkti rahwa usuwaates. Wariserid pidajid hullumeelseteks jeda, et teegi natjareenlane wõib tõusta üles enneaeagu. Ka jüngerid ei mõelnud sellele. Naised läksid nuttes hauale, et balsameerida Jeesuse jurnukeha. Samane toiming käis waid tõelise jurnu kohta. Kui nad aga leidsid hana tühjalt ja Maria Magdalena nägi Jeesust, ei mõelnud ta weel mitte ülestõusmisele, waid pidas teda aednikuks. Polnud ilmselt mingit toetuspunkti samaseks wastuwõtuks. Simon Peetrus istus weel mahalöödult taas ja peagi peale jeda kuulutas ta Issanda ülestõusmist. Mgujes suurim kurbus, siis suurim rõõm. Sarnane muutus tuleb harilikult esile wastawa asjaolu aga mitte ettekujutuse läbi.

Kui Saulus läks Damaskusesse kristlasi tapma, täidetult wihaga jelle usulahu vastu, ei mõelnud ta tõesti sellele, et teda wõidak üllatada Jeesuse poolt. Selles mõrtjufalises eesmärgis oli ta weendunud, et Jeesus oli surunud; tund hiljem on Jeesus temale taewa Issand. Minult ülewast saadud asjalik tõendus wõis kutjuda esile jarnast muutuist jelle mehe meelises. Kes waatleb jeda kui uskmatu, seisab vähemalt lahendamatu mõistatuse ees. Siin pole wastuwõetaw tunnistajate effitus.

Jeesuse surmist ülestõusmise kuulutus on kalalaitungiks israeli rahwa juhtidele. Apostleid oleks ebatõe puhul kergesti wõidud tunnistada petisteks. Paulus tõendab 1. Kor. 15, 4, et Jeesus tõusis üles surmist kolme päewa pärast. Wariseridel oleks olnud waja waid analiikult jeda nähtawale Jeesuse jurnukeha wastuwäiteks ülestõusmise kuulutusele, sest nad oleksid ju wõinud hoida jeda alal. Poleks Jeesus mitte tõusnud üles, siis lastsid rahwajuhid kaduma minna jelle neile nii tarwiliku wastutunnistuse? Surmukeha polnud nimelt enam olemas. Kes weel eitab Jeesuse ülestõusmist, ütleb sellega, et kõik juhid Jerusalemmas kaotajid mõistuse, mille hoidjid alal waid armustajad.

Kuhu on jäänud Jeesuse jurnukeha? Rahwajuhid ütlesid, jüngerid olemat warastanud jelle. See oleks olnud neile väga hädaohtlik. Nende ruumide läbiootjimisel oleks see awastatud ja nad oleksid maksnud pettuist surmaga. Juudid pole ka warastanud teda. Esiteks ei puudutanud ükski juut jurnukeha; siis oleks lastud otjida jeda jadandete hõbetükide eest, et panna teda wälja waatamiseks, ja nõnda teha nähtawalt waleks Kristuse ülestõusmise. Surmukeha ei wõidud neelata ka lõhkewatest kaljudest, sest maawärisemine järgnes Jeesuse ristilolemisel ja mitte peale matuist.

Kui wastased tunnustawad Jeesuse surma, miks siis mitte ülestõusmise ajaloolikkust? Apostlik ewan-

geelium nõuab usku, aga ebanis nõuab pimedat usku, mis kehvast ei või rahuldada õilsat inimest.

Seepärast seisame meie ülestõusnud Issanda ewangeeliumiga kindlal pinnal, ja Jeesus tõestab peagi oma mõitu selle maailma üle oma isikliku tulemise läbi.

R. Fischbacher.

antud ühenduses Temaga, kellest tähtis prantsuse filosoof ja ajalooeadlane Ernest Renan ütles: „Temata on kogu ajalugu arusaamatu.“

Palju tähtsam kui see, mis inimesed on ütelnud Jeesus Kristusest, on mis tema ise on ütelnud iseenesest. Meie võime kogu tarkuse ja usaldusega minna tema juure sama küsimusega nagu Kristija

Kristus ja Nikodemus.

Kristuse tunnistus iseenesest.

See, mida inimesed on ütelnud Kristusest, on täitnud mitu tuhat köidet. Tõeliselt on maailma suurtes raamatukogudes riinul riinuli järele täidetud Jeesuse eluse ja tema õpetustesse puutuvate raamatutega. Temast on kirjutatud ka halbu ja hirmjaid asju, kuid need on tühiised võrreldes paljude suurjuguuste ja waimustawate tõendustega, mis on

Johannes. — „Mida ütled sa iseendaist?“ ja saada usaldawa ja autoriteetse wastuse.

Isiklik ja õige tunnistaja.

Ühe juhtumil wariseerid teatasid, et Jeesus kannab tunnistust iseenesest ja et tema tunnistus polnud tõsi. Kuid jumaliku usalduse ja otsekohesusega wastas Jeesus: „Ehk mina küll iseenesest tunnistan, siis on minu tunnistus tõsi, sest mina tean

kuft ma olen tulnud ja kuhu ma lähen.“ Joh. 8, 14. Ja kui ta armastatud Johannesele Patmoise üffilduses ilmus aus, ütles ta enese olevat „ustawa ja tõijise tunnistaja.“ Jlm. 3, 14.

Jutustatakse, et kui ta oli lõpetanud selle ime-
lise kõne, mis on tuntud „Mäejutluse“ nime all „ehmatas rahwas tema õpetuse pärast; sest tema õpetas neid kui see, kellel meelewalgd oli ja ei mitte nõnda kui kirjutundjad.“ Matt. 7, 28. 29. Tõesti tema rääkis mõjuga ja mis ta ütles iseenejelt, peab jääma igawesti kõige mõjuwamaks tõendus-
seks, mida meie võime leida selles kõige tähtsamas asjas. On tõsi, et ta seadis mõned tähelepanda-
wad nõuded, kuid tema elu ja töö täiesti toetas iga tema poolt seatud nõuet. Kirjutades Kristuse nõuete tähendusest, dr. Philip Schaff ütleb väga fenasti:

„Reed on kõige inestustäratawamad ja üliwa-
mad nõuded, mis kunagi on esitatud ihe olendi poolt. Tema, kui kõige alandlikum ja wäiksem in-
meste seas, teeb neid korduvalt ja ihtlaselt kõige juuremaks kogu maailma ees — isegi kannatuse tu-
medamal tunnil. Mitte upskas, uhkes ja hoople-
was kõnes, mis peagegu mõödapääsmatult tuleb wale nõuetest, waid loonulikus, wabaltarenemas
niilis, täielise kerguse, wabaduse ja meelefindluse-
ga, nagu kodumaine prints kõneleb oma isa kuning-
liku õuekonna esemetest ja tegemusest. Tema ei ko-
mista ega kohku kunagi, ei wabanda end nende ees
ega lastu seletamisesse. Tema annab neid kui en-
nastmõistetawaid tõdesid, mida on waid waja tea-
tada inimkonna usu ja alluwuse esilekutsumiseks.“
— „The Person of Christ“ Iht. 87.

Ränge nüüd lihidalt tähele mõnda tema nõue-
test. (Kõigi nende täieline käsitamine oleks häm-
mastaw ülesanne.)

Aristus — Messias.

Tema oli findlalt õigustatud olla Kristus —
Messias. Kui Samaria naine Jakobi kaewu ju-
res ütles temale: „Ma tean, et Messias tuleb, ke-
da nimetatakse Kristuseks; kui see saab tulnud, siis
kuulutab tema meile kõik,“ teatas Jeesus lihtsalt:
„Mina olen see, kes sinuga räägib.“ Joh. 4, 25, 26.

Selle tähelepanuwäärt nõude tähendusest aru-
jaamiseks on tarwilik wõtta arwesse kõik Wana
Testamendis ettekuulutatud asjad, mis puuduta-
wad Messiaist, wõidu Issandat, ihte, kes pidi saa-
ma inimsoo Snnistegijaks ja igawese taewase ku-
ningriigi au kuningaks. Neid ettekuulutusi wõib
wõtta kofku Jesaja ülewates sõnades, kui ta teatas
waimustatud prohwetliku ütetusega:

„Üks laps on meile sündinud, üks poeg on mei-
le antud, kelle õla peal ta walitus on, ja temale
pannakse nimi: Smelik, nõuandja, wägew Sumal,
igawene isa, rahuwürst. Tema huur walitus ja
rahu on ilma otkata Daweti aujärje peal ja tema
kuningriigi peal, et ta seda peab kinnitama ja seda

toetama kofhtu ja õigusega; sest ajast ja igawesti
tahab wägede Jehoowa püha wiha seda teha.“ Jes.
9, 5. 6.

Sumala Poeg.

Alg-ajalt Jeesus kõneles Sumalast kui „minu
Isast“ ja tarwitas seda wäljendust täiesti erilises
ja tõesti ainsamas mõttes. Tema tahtis, et temast
pidi saadama aru, et tema oli Sumala Poeg —
mitte üksnes Sumala Poeg nagu oli Madam loomi-
se poolest wõi nagu kriistlased on lunastamise ja
lapseskõtnmise poolest, waid Sumala Poeg, ainuke
olend, kelle kofhta seda nime wõib tarwitada selle
sõna tõelises mõttes.

Kui Jeesus õöl enne ristilöömist toodi juudi
kofhtu ette, ütles ülempreester tema wastu: „Mina
wannutan sind elawa Sumala juures, et sina meile
ütled, kas ja oled Kristus, Sumala Poeg?“ Matt.
26, 63. Nii nõuti Jeesujelt wannet ja ta wastas
kiilmalt: „Jah, mina olen“ jne., tema kinnitas,
et ta on Kristus, Sumala Poeg.

„Ühedki teised sõnad kogu ewangeeliumi kuulu-
tustes pole nii otjustawad nende waadete wastu,
kes soowiwad näha meie Issandas ainult suurt
moraaliõpetajat, nagu Sokrates wõi Gafya Mõumi
(Budda)“ tähendab dr. G. S. Plumptre. „Oma
ojaloo pöördepunktil. . ta tunnistas oma nõude
palju juuremaks, tunnistas selle kõigeeks jelleks,
mida kõige agaramad kriistlased kunagi on uskunud
Teda olevat.“

Tema olemasolu.

Kristus tegi paljudel kordadel selgeks, et tema
on olnud olemas enne inimeje elusse astumist ja et
taewas on tema õige eluase. Waata Joh. 3, 13;
6, 62. „Ma olen Sumalast wälja läinud, ja tulen
temast“; tema tõendab: „mina ei ole mitte ije-
enejelt tulnud, waid tema on mind läkitanud.“
Edasi ütles ta: „Mina olen Isast wälja läinud ja
tulnud maailma; taas jätan mina maailma maha
ja lähen Isa juure. Joh. 8, 42; 16, 28. Ja oma
imelises palwes, mis on jutustatud Johannesele
seitsmeteistkümmendas peatükis, ütleb tema: „Ja
nüüd austa mind sina, Isa, enese juures auga, mis
mul oli sinu juures, — ennegu maailm oli.“ 5.
salm.

Kuid wõib-olla kõige tähelepanuwäärsem Jee-
juse huultelt tulnud tõendus sellega ühenduses on
see, mis on jutustatud Johannesele 8, 58. Jeesus
ütles juutide wastu: „Abraam, teie isa, sai wäga
rõõmsaks, et tema minu päewa pidi nägema, ja te-
ma nägi seda ja oli rõõmus.“ 56. salm. Ehma-
tuses küüsiid juudid: „Sina ei ole weel wiisküm-
mend aastat wana, ja oled Abraami näinud?“ 57.
salm. Tema ei ütle üksnes „Enne kui Abraam sai,
olin mina“ nagu harilikult wäljendatakse jarnasel
juhul, waid ta kaalutult tarwitab olemist, „mina
olen“ oma enese olemasolu kirjeldamiseks. Teiste

Kas võib kõneleda Jumalaga?

jõnadega, „ta nõuab endale igawikku piiramatu aega, kui oma olemasolu laadi.“ See, kuidas ta tarwitab jõnu, juhib meie tähelepanu tagasi 2. Moosese raamatu 3. peatüki juure, kus jutustatakse, et Jumal ilmus Moosesele ja ütles: „Ma olen, kes ma olen.“ Mooses pidi ütleva Israeli lastele: „Ma olen, see on mind teie juure läkitanud.“ Waata 14. salm. Nii siis Kristus pidi olema Jeehuwa, juur Jumal, kes wabastas Israeli rahwa Egiptuse orjusest ja tegi teised Wanad Testamendis jutustatud wägewad tööd.

Loomulikult järgnes sellest tema üksiolemine Isaga (Joh. 10, 30), üteldes: „Kes mind on näinud, see on Isa näinud,“ (Joh. 14, 9) ja võis õigustatult võtta vastu Jumaliku austamist. Kui Toomas aukartuses kummardas tema ees ja hüüdis: „Minu Issand ja minu Jumal!“, Jeesus ei nootinud teda, waid ütles: „Toomas, sa oled uskunud, seist et sa mind oled näinud, õndsad on need, kes ei näe ja siiski usuvad.“ 29. salm.

Teised õigused.

Teiste õiguste seas, mis Jeesus seadis oma jaoks, on järgmised:

Tema oli õigustatud olla patuta (Joh. 8, 46; 14, 30; 8, 29); olla „maailma walgus“ (Joh. 8, 12); „elu leib“ (Joh. 6, 48); „tee ja tõde ja elu“ (Joh. 14, 6); kõigi kohtumõistja (Joh. 5, 22); „ülestõusmine ja elu“ (Joh. 11, 25); 5, 24—26); ainuke tee Isa juure (Joh. 14, 6) ja pääsemise ainuke lootus. Joh. 15, 5. 6.

Juust enne oma isa juure minemist oma järgijatele antud lahkumise sõnumis Tema ühendas oma nime Isa ja Püha Waimu nimega üheks püha kolmainuse isikuis, teatades, et temale on antud kõik meelewale taewas ja maa peal ja et ta on oma järekäijate juures „igapäew maailma otjani.“ Waata Matt. 28, 18—20.

Kas tema õigused olid täiesti tõestatud? Need, kes tunnawad teda kõige paremini, pole selle küsimuse juhtes kahtluses. „Jah, täiesti“, on nende üksmeelne otsus. Wiimse wõidu päewal nad rõõmsalt ühinevad juure taewase kooriga. „Tall, mis on ära tapetud, see on wäärt wõtma wäge ja rikust ja tarkust ja rammu ja austust, ja au ja kiitust.“ Aln. 5, 12.

Milline imeline Jumastaja meil on! Tema „selle wäljaminemised on wanast igaweseist ajast olnud“ (Mika 5, 1) pani kõrwale oma taewase au ja tuli alla siia maailma kannatama ja surema kadunud inimsoo eest. Meie eest ta kannatas ristil walu; meie heaks ta tõusis surmalt; meie pärast ta läks üles meie eest kostma; meie heaks ta tuleb jällegi. Armastawas jumaldamises põlwitagem tema jalge ette ja kogu südamest korrafem Tooma waimustatud jõnu: „Minu Issand ja minu Jumal!“

Palwe on määratud „südame awamiseks Jumalale kui sõbrale.“ Jumal kõneleb inimesega alalõpmata. Kuhu iganes inimene ka läheb, Jumal räägib looduse, ettenägemuse ja ilmutuse läbi.

Inimesel peab olema wõimalus wastamiseks ja see on antud palwe läbi. Enne inimese langemist Adam ja Eewa kõnelesid oma Loojaga palest paleste. Sellest ajast saadik pole inimestele lubatud waadata kõigewägewama näole.

Kas võib olla juuremat eesõigust? Jumal ei jaada wälja wägivaldset käsku: „Tulge nüüd ja kuulake, mis minul on ütelda. Tema ütles: „Tulge nüüd ja kõneleme selle üle koos“.

Waikus ja Jumal.

Minult waiksetes paikades, eemal elu ärilistest toimingutest, võib tunda Jumala ligiolekut. Seal kõneleb tema ja ainult seal wõime mõista tema häält. Mr. McDonkey selgitab seda järgmise looga: Ühel päewal järwe ääres sillal auriku saabumist oodates, kutsuti ta lähedalasuvasse paadimajja. Seal, kus oli täiesti waikne, oli selgesti kuulda auriku rataste müürit. Minnes uuesti wälja tungi hulka, ta enam ei kuulnud seda häält. Mõne minuti pärast aurik tuli tähtwale lähedalasuwa jaare tagant.

Jumastaja tundis ära waikuse wäärtuse, seist ta tõusis hulk aega enne päewa algust ja läks üksildasse paika. Selleks, et tema hing võiks jaada jõudu minna edasi, ta wõttis aega unetundidest. Siin wõitles ta patu lahingut. Minult ketsemanis ta wõitles ja wõitis.

Taanial tundis ära juure õnnistuse, mis jaadakse palwe läbi. Kolm korda päewas ta tõstis oma hääle künigate küniga poole, paludes tarkust ja tugewust. Maailma wõimjama walitseja käsi ei suutnud hoida teda kõnelemast oma Jumalaga. Kuuljad rahwajuhid, nii kui Lincoln, Washington ja Gladstone tundsid palwes weedetud aja kasu. Igaihel neist meesteist oli kindel eraldatud aeg, mil nad otisid wäge ülewalt. Nemad tundsid ära, et selle jõuta nende elu oleks tuluta.

Päewa käif.

Palwe finnitab hinge. Ta on ka tugewuse eel-nõudeks. Reijijate- ja kaubarongid, mis weawad raskeid koormaid, wõtawad enne päewatööd aega kütamiseks. Milline rumalus oleks neil alata päewatööd eelmisest päewast ülejäanud kasina kütta-aine ja wee tagawaraga! Sarnase korra juures oleksid roopad peagi juletud seismate rongide ja wrakkidega.

Nii on ka kristlase elus. Isegi liig palju kristlasi algawad oma päewatööd wäheste kütetega- raga, mis on jäänud üle eilseist. Nad on jätnud hooletusse wõimu allika juure minemise tugewuse

wärskete tagavarade järele. Dr. Torrey jutustab meile palwe võimu illustreerimiseks järgneva loo:

Maines asuvas väikeses linnas kaotasid kogu-
dused oma mõju inimestele. Selles muudatusel
esilekutsumiseks nad otjustasid teha kõik, mis oli
nende võimuses. Tundes ära oma palweande puu-
duse, nad moodustasid palujate salga. Esimene
nende palwealune oli keegi joodik, kes oli langenud
nii sügavale, kui üldse võib langeda joomise läbi.
Ühe nädalaga ta oli muudetud mees. Väikene
inimeste salg jättas teiste eest palvetamist ja kas-
wades pööras ümber kolmsada inimest.

Suured mehed palvetavad.

„Maafera suured inimesed on tänapäeval need,
kes paluvad . . . inimesed, kes võtavad aega palu-
miseks. Neil pole aega. Seda peab võtma kus-
kilt mujalt,“ ütles S. D. Gordon oma „Wäiksetes
kõnedes palwe üle“. Washington, olles koormatud
Valley Forge kohustustega, saatis homniku wara-
sed tunnid mööda piiblit lugedes ja paludes.

Teised, kes võisid palju korda saata, olid need,
kes olid ühenduses oma Spetajaga. Gladstone läks
neljakümne aasta tessel igal hommikul palwele
naabruses asuvasse kabelisse. Wesley oma elu
neljakümne aasta tessel tõusis igal hommikul kell
neli ja weetis üks kuni kaks tundi piibli uurimise
ja palwetamisega.

On olemas kindlad asjaolud, mis on tarwili-
tud mõjuvaks palweks. Ükski tegewus, olgu ta
mis tahes, pole edukas muidu, kui teda ei tehta
koostöös juhtivate põhimõtetega.

Oma tarwidust tundes on esimene neist selge
meis enestes, kui meie peame filmas oma Lunas-
taja elu. Tema, Jumala Poeg, tundis tarwidust
loetawa võimu järele ülemalt! Lunastaja ütles:
„Alma minuta teie ei wõi teha midagi,“ aga Pau-
lus ütles: „Ma woin teha kõik Kristuse läbi, kes
mind wägewaks teeb.“ Kristus on täna saatnud
oma waimu maailma, et tema wõiks tulla ja teha
eluaseta meie juure. Lunastaja ei sunniend meile
peale. Tema ütles: „Waata, ma seisn ukse ees ja
kõputan: Kui keegi minu häält wõtab kuulda ja
ukse lahti teha, selle juure tahan ma sisse minna ja
õhtusöömaaga temaga süüa ja tema minuga.“ M-
mut. 3, 20.

Ust ja palwe.

Teine ja mitte vähem tähtis nõue on ust. Sa-
kobus ütles sellest, kes palub: „Ta palugu usus ja
äraku olaku mitte kabe wabel,“ ja sellest, kes on kabe
wabel „seesama inimene äraku mõtelgu, et ta midagi
Kõhanda käest saab.“

Wanemate elus oli ust see, mis wõitis. Gebrea
raamatu üheteistkümnendas peatükis Paulus ütles
kirjutuses usu üle: „Usu läbi wõeti Enok ära . . .
Usu läbi on Noa . . . laewa walmis teinud . . . Usu
läbi Abraam . . . on elanud seal töötuse maal . . .
Usu läbi ei tahtnud Mooses . . . et teda pidi Warao
tütre pojaks hüütama.“ Samuti ütles ta: „Alma

ujuta ei wõi ükski Jumala meelepärast olla, sest
kes Jumala juure tahab saada, see peab uskuma, et
tema on, ja et ta tahtjaks saab neile, kes teda otsti-
wad.“

Andeksandmine ja palwe.

Edukas palwe oleneb kolmandast elemendist —
andeksandmisest — mitte vähem kui teisest.
Dwight L. Moody ütles, et tema uskus, et andeks-
andmise waimu puudus on hoidnud enam inimesi
cemal Jumalalt wae saamisest, kui ükski teine te-
gur. „Anna meile andeks meie wõlad, kui meie
andeks anname oma wõlglastele,“ olid meie S-
petaja sõnad. Jumal tahab anda meile andeks sel
määral, nagu meie anname andeks teistele. Sama
mõte on mõjuwamalt väljendatud Markusel, kus
meie loeme: „Kui teie ei anna andeks, siis ei anna ka
teie Isa, kes taewas on, teie eestitu mitte andeks.“

Paluja elu peab walitsema kindlameeljus. Mõ-
nikord Jumal leiab kohase wastata meie palwele
otsekohse. Kui Taaniel põlwas palwes, saatis Ju-
mal Gabrieli temale teadmise ja arusaamise andmi-
seks. Aga kui Elias palus wihma, ta seitse korda
saatis oma teenri mäe otja enne, kui oli näha pilwe.

Naine, kes oli tunnud Kristuse halastust ja
wõiduka elu rõõmu, joowis, et ta abikaasa saaks
jama kogemise osaliseks. Ta otjustas paluda tema
eest ühe aasta, kuid selle lõppemisel oli mees alles
ümberpöörmata. Olles otjustanud näha muuda-
tust oma mehe elus, naine lubas paluda weel kuus
kuud. Kuid selle lõppemisel mehe seisukord oli en-
dine. Lõpuks naine ütles: „Ma tahan paluda se-
nikaua kui ma elan.“ Sel lõunal ta abikaasa tuli
koju nagu harilikult, kuid selle asemel, et hakata
lõunatama, ta läks oma tuppa. Ümestades, mis
kiil wõis juhtuda mehele, naine järgnes temale ja
leidis oma mehe palwetamast. Pauluse manitsus
oli: „Paluge lõpmata Jumalat!“

Sõnakulmine ja palwe.

Wiimane aste on sõnakulmine. Lunastaja
ütles, et peab elama wastawalt oma teadmistele,
sest ta ütles: „See sulane, kes oma isanda tahtmist
teadnud, ja ei ole ennast mitte walmistanud, ega
tema meele pärast teinud, see peab palju haawu
saama. Aga see, kes ei ole mitte teadnud, ja haaw-
wade wäärt teinud, peab pisut haawu saama.“ Sa-
kobus ütles: „Kes niisid mõistab head teha ja ei
tee seda mitte, sellele on see patuks.“

Palwe ei tarwitsa kunagi jääda tagajärjeta.
Kui see juhtub, teadke, et siis on midagi korraist ära
ühendusega meie ja Jumala wahel. Sarnasel pu-
hul on meie ülesandeks parandada seda asjaolu
nii pea kui võimalik.

Palwe on üks ja sama nii eile, täna ja iga-
westi. Palwe lahutas mered, peatas Jordani, põh-
justas wee jooksu kaljust, sulges lõwide suud ja
awas wangikoja ukseid. See on palwe ja ainult
lakkamatu palwe, mis wallutab maailma ja annab
jõudu walmistamiseks tulewa elu jaoks. Palwe-
tage järelejätmatult!

Tõendused piibli jumalikkuses.

(Eõpp.)

Kuna aga piibel on Jumala meistr töö, omab ta inimese iseloomu kosutamiseks nii juure võimu, et selle läbi puhastatakse, muundatakse ja muudetakse inimese süda ja hing põhjalikult, õilistatakse ja tõstetakse Jumala juure. Seal, kus on nurjunud või on olnud vähe tagajärge kõigil inimlikkudel õppemõistetel ja meetodidel, on ewangeeliumi sõna põhjustanud põhjalikku ümbermuutmist inimese hingeelus. Ühenduses Tahiti saare elanikkude imelise ümberkujundamisega, kirjutab misjonär Ellis järgmiselt:

„Sinnikas, warastaw ja laisk rahwas on muundatud kombeliseks, usaldatavaks ja töökaks. Neile oli täiesti tundmatu kodune õnn; nüüd maitsewad jeda perekonnad ja see lewitab neile oma õnnistust. Lafanud on sõda, jenne metsarhwaste mõnu; enam ei tunta selle hädaõid ja laastamisi. Gemaldataud on hirmus ebajumalateenistus. Rohutawast inimohwerdamisest, kus mõne sõja alaul tapeti jagedasti ühel ja samal altaril 60—80 inimest, pole enam jälgegi. Kõik paganlikud mängud ja tantjud on heidetud kõrwale. Enne walitjesid kõik kõhwatused, kuid nüüd ei kuulda enam kogu saarel sajatust ega wandumist. Nüüd on juba saarel haigemajad ja hoolekandeaajutused wanade inimeste jaoks, kes ennem jäeti näljahurma hooleks või maeti elawalt maha. Tõesti, ewangeelium on Jumala wägi.“

Et näha milline muutew jõud on piibli õpetustel, tahaksin jutustada järgmise kogemise, mille ma hiljuti lugemin ühest raamatust:

„Palju külastatud supelkoha läheduses elas keegi kristlik kaupmees. Olugi, et ta ei olnud raamatukaupmees, oli ta oma kaupluse waateaknale asetanud müügiiks hulga piibleid.

Rühm „ätioopia muusikamehi“, päewawarraid heast perekonnast, kes olid mustanud oma näo, efinesid imelises riietuses ja käisid majast majja, ajetus ühel päewal härra C. kaupluse ette. Peale selle, kui nad olid kannud ette ühe oma koomilistest muusikapaladest, läks üks neist miits käes kauplusesse, et wõtta wastu annetusi. Kohe wõttis härra C. piibli alla ja ulatas selle noormehele sõnadega: „Kuulge hea sõber, amman Teile raha ühes selle raamatuga tingimisel, et loete sellest wäljas waljult oma jelttimeestele ja ümberolijaile ühe peatüki.“ — „Ah-ah-ha!“ naeris mees oma jelttimeestele, „siin on raha ühes raamatuga; pean pidama sellest teile awaliku loengu!“ — „Noh,“ hüüdis temale teised, „siis loe meile kord sellest ja teeni oma fingitus kui mees!“

„Tema algas lugemist Luka ew. 15, 11: „Ühel inimesel oli kaks poega. Ja noorem neist ütles isa wastu: „Jä, anna mulle wara, mis minu osaks tuleb. Ja tema jagas neile wara.“ — Midagi ise-

äralikku oli lugeja hääles, seit ta ise oli juba jügewalt haaratud neist kirjajõnadest. Juuresolijad olid hääletus waiwuses ja ta luges edasi: „Ja ei mitte kaua pärast jeda aega kogus noorem poeg kõik kofku, ja läks ära kaugele maale; ja seal pillas ta oma wara ära.“ — „See tähendab sind!“ — hüüdis üks lõbusast jeltskonnast. Kõik on juist nii, nagu ja oled jutustanud iseendaist ja oma isast!“

Selle katkestamise järele jattas lugeja: „Aga kui ta kõik sai ära hufanud, tuli jenna maale kange nalg; ja tühi hakkas tema kätte tulema.“

„No, see tähendab jällegi sind!“ hüüdis sama hääle, „aga — edasi!“ — „Ja tema läks ja seisis ühe kodaniku juures seal maal, ja see läkitas teda oma wäljale siigu hoidma. Ja tema püüdis oma kõhtu töita tühjest lestadest, mis sead sõid, ja ükski ei annud temale.“

„Muudugi, see tähendab meid kõiki kofku,“ jegas sama hääle inesti wabele; „meie oleme kalgjus ferijused ja wõiksimine olla palju paremad! Lase kuulda, kuidas asi edasi arenes.“ — Noormees luges edasi nähtawa liigutusega: „Aga kui ta paremad mõtted saanud, ütles tema: Mitu palgaliist on mu isal, kel leiba küll on, aga mina lähen huffa nälja pärast? Ma tahan kätte wõtta ja oma isa juure minna!“ Nende sõnade juures tulid kalle piisorad jilma ja ta ei saanud lugeda edasi. Lugeja eluloo kogu kurb tõelikkus astus jell filmapiigul wastupanemata jõuga kui wiirastus tema hinge ette ja oli heledalt walguustatud ewangeeliumi elawa kujutluse läbi, ning juba koitis tema filmapiiril õnneliku tulewiku koidupuna. Kõrraga tema mälestuses tungis ejile kui rõhuw lawiin tema hea isa, armas ema, wanematekodu, palgalised ja küllus ning tema praeguse eluwiiisi wileitus, jeltskond, patt ja waejus.

Sellest tunniist peale oli selle waeise kadunud poja elus täieline pöördpunkt. Tema otsis nõu kristliku kaupmehe juurest, kes oli saanud tema äratamise tööriistaks. Kaupmees kirjutas noormehe wanematele, need wastasid leplikus meeses, ütlesid ümberpööranud pojale jüdamlikult „tere tulemast“ ja wõtsid ta jälle armurikkalt wastu. — Ümberpööramine oli põhjalik; jälleleitu näitas end jeltisaadik ustawa pojana ja õiglasena, agarana jssandade jüingrina.

Armas lugeja, loe Jumala sõna, wõta jüdamesse Sinai ja Kolgata sõnu ja tea: „See tähendab sind!“

Piibli ärasteitmine wõi selle nurimise hooletusesse jätmine toob endaga äraarwamata tagajärge. „Jda-Indias mõisteti keegi sõdur jurma neegri tapmise pärast joobnud olekus. Keegi jutlustaja külastas õnnetut ja küsis: „On Teil piibel?“ — „Ei,“ oli wastus. „Kas Teil kunagi on olnud piibel?“ küsis jutlustaja edasi. „Mul oli piibel, ema andis oma piibli mulle reijile kaasa, aga ma müüsin selle ja jöin raha maha.“ Seda ütelnud, hakkas ta

fibedasti nutma ja kaebas: „Oh, oleksin ma hoidnud alal enda piibli ja järgnenud sellele, siis ei oleks ma kunagi siin!“

4. Mitte kui ehtsajä lauad või kapis, vaid kui igapäevane leib.

Maagu inimene ei võiks elada, kui keegi teine jõöks ära tema igapäevase leiva, samavähe võib ewangeelium päästa või ümberkujundada inimest, kui ta vaid lasseb preestrit või pastorit jutlustada ilma, et ta oma igapäevast elu seaks selle järele. Milline kaju oleks meil igapäevasest leivast, kui ma vaid päew-päewalt waataksin seda, ilma et ma kunagi jõöksin sellest? Kui palju mõju võib ewangeeliumil olla sellele, kes hoiab piiba raamatu kui ehtsaja lauad või kapis ilma, et ta võtaks sealt üliwaid jõulisi õpetusi, võtaks neid omaks ja seaks oma elu selle järele?

Rugesin kord noorest mehest, kes kaua aja eest oli ostmud juure piibli, selle aga kõrwale heitnud sellepärast, et ta pole suutnud dieti mõista selle raamatu esimest peatüki. Seit saadik oli ta hinnanud piiba raamatut isegi nii madalalt, et ta igapäew kiskus sealt mõned lehed, et panna neisse lihmitult ostetud liha, või puhastas nendega habemenuga, kui ta piibapäewiti ajab omal habet. Mii oli ta kiskunud välja lehe lehest, kuna keegi tema sõpradest juhtis ta tähelepanu piibli õpetuste juurele tähtsusele. Seitpeale luges ta piiblit juure tähelepanu ja wagadusega — ja täna, oh ime! — on sama noormees agar jumalajõna kuulutaja.

Ewangeeliumi elustaw ja kosutaw sõna võib inimese südames mõjuwalt töötada ainult siis, kui inimene on walmis võtma seda vastu wabatahtlikult ja waimustatult. Wuluit haiglast wästmeelest kannatawale inimesele sellewastu endastmõistetawalt jääb ewangeelium „möödunud põlwele rumaluse tunnustuseks“. Üksikute inimeste usaldamatus ja uskmatus ei või aga juuugi kaotada usklikude usaldust ja usku.

5. Jumalate uskmatus ei või anda midagi paremat piibli asemele.

„Keegi kuulus inglise riigimees oli kord, wiibides saadikuna ühe suurema Euroopa õuekonna juures, seltkonnas, kus pilgati kristlikku usku. Kooswiibimise ajal küüsis temalt keegi daam, kuidas see tuleb, et inglise rahwas olewat nii kaugele walgustuse aastasaja taga uskudes piiblit. Tema wastas: „Madame, meie, inglased, oleme kohe walmis lahutama piiblit niipea, kui meile pakutakse midagi paremat.“ Daam wakis. Tema teadis küll, et uskmatusel pole pakkuda midagi paremat ja üldse mitte midagi.“

Ka, piibel pole ainult meie elutee walgus, waid ka hea nõuandja ja kaitseingel, mis kaitseb meid kõige eest ja juhib ainult kõige paremale. See on ainjam juht õndsusele ja ainjana omab täi-

uslikku ja õndjakstegewa jõu. Luther ütleb: „Piibel on wiliapuu; palju aastaid olen ma käinud tema ümber ja koputanud ja alati on langenud temalt magus wili.“

Filosoof Locke ütleb piiblist: „Jumal on tema algataja; meie õndsus on tema lõpuotstarwe ja tema siju on tõde.“ Kuulus rootsi riigifantsler Orenstierna tõmbus lõpuks riigiteenistusest täiesti tagasi üffildusse. Seal ütles ta kord teda külastawale inglise saadikule: „Ma olen maailmas kogunud palju ja mul on olnud nii mõnigi lõbus tund; aga kunsti elada täiesti rõõmjalst ja õnnelikult, mõistan ma alles nüüd seist saadik, kui murin üliwamat raamatut — piiblit — ja olen tunnud ära jelles Jumala armastuse“. Thomas Carlyle, olguigi skeptik, nimetab piiblit õilsaks raamatuks. Thomas Parker ütleb piiblist: „Kogu ristirahwa seas pole poissi ega tüdrukut, kellel poleks olnud sellest kaju“. — John Adams, üks Ameerika rippumatuise põhjendajast, tunnustab: „Piibel on maailma parim raamat.“ Wahwa Andrew Jackson seletab: „Piibel on kalju, mis kannab Ameerika wabariiki.“ — Praegusaja wäljapaistew riigimees ütleb: „Kogu jumaliku edu lootus oleneb piibli kaswawast mõjust.“

Wõtke see raamat kohtusaalidest, kus wandeandmisel tähendatakse Jumala pühalikkusele; wõtke see kodudest ja perekondadest, eemaldage see wangi-majadest, kus on meeltheitwad inimesed; wõtke see haigetubadest, kus on otswad hinged; ja wõtke see fooli- ja lastetubadest ning andke üleskaswawale põlwele kätte raamatud täis tarkust ja moodjat haridust — oodake aastakümne, kuni küll on tõusnud üles: teie põgenete moondumise koledustest, mis on tekkinud; teie ehmatate inimeste tooruse ja isekuse hirmsa wõimu üle. Inimene, määratud tõusma Jumala juure, oleks elajastunud! — See oleks inimkonna lõpp, kui Jumala sõna kaoks maailmast. (Talmage järele).

Inimesed wõiwad piiblit arwustada nii palju kui nad tahawad; nad wõiwad oodata weel aastatuhandeid kuni inimlik waim on wõimeline andma välja midagi ülewamat ja jõulisemat kui piibel, kuid kunagi ei õnnestu neil luua midagi paremat.

6. Piibel on Jumala sõna ja jääb inimese juhtnõuiks.

Piibel oli, on ja jääb inimkonnale samaks, mis päike maakerale. Päikesest teame, et see on kindel, efirmatu ja korrapärane oma liikumises. Kell võib käia kas ette või jääda taha. Maagu meie meest, kes tahab toetuda kellele, aga mitte päikesele, peafime rumalaks, nii peafime süüdistama neid kergeuskliffuses, kes usaldawad inimlikke arwamisi, traditsioone ja õppelauseid enam kui piiba firja.

B. P. Paulini.

Wäikeses töös suur armastus.

Ujalehe teatel leidis fuskil aset järgmine juhtum: Keegi wana naisterahwas läks üle tänawa, tõstis kordult midagi maast ning peitis leiu hoolikalt oma põlle. Ta nägi wälja waene ja wilets. — Seal märkas politsei, et ta ifka jälle kumardas ja koduse ning õnneliku naeratusega maast tõdetud eseme teise, korjatud wارانduse juurde asetask. Politsei sammus nüüd eidekesele järele — ja kui wiimane wõlwfäigu alla kadus, jälgis ametnik teda terawalt. Wanakene pöördus hootwi, kus asus prügihunnik. Seal haaras politsei ta käest finni ja hüüdis: „Andke siia, mida tahate oman dada! Kas Teie ei tea, et leitud esemed peab edasi andma leiubüroosse?“ Wanake atwas nüüd põlle, mida ta hoolikalt koos oli hoidnud ja näitas politseile selle siiu; seal olid waid klaasikillud. — „Mis tahate Teie teha selle wäärtuseta prahiga?“ küsis politsei üllatunult ning pettunult. Ta ei teadnud mitte, kas oli see wanakene ebanormaalne, wõdi tahtis ta teda ainult narrida. Eidekene näitas nüüd prügihunnikule ja ütles: „Sinna tahtsin ma neid wiia. Kui ma neid pudelitükke nägin, mõtlesin kohe paljude laste peale, kes paljajalu tänatwal jooksewad — eriti waeste inimeste lastele. Kuidas wõitwad klaasikillud purustada nende wäikesed jalakesed! Seal mõtlesin: ma tahan hoida neid tiseda walu eest — ja ma wõtsin need tüfid maast ülesse. See ei teinud küll mu wanale seljale head, et nii tihti kumardama pidin, aga ma olen rõõmus, et wõdin niigi palju weel teha omas wanaduses ja waesuses — vähemalt kumardada wõin ma weel ifka, et aga kellegi wastu armastust atwaldada. Ma tahan need korjatud klaasikillud sinna prügihunnikule wisata. Ma rõõmustan, et nüüd nii palju lapsi kaisitud on, kellel muidu klaasikillud wäikesed jalad tatti oleks lõiganud!“ Sellepeale roputas ta oma põlle tühjaks ja läks ära. —

Kui hörn ja ilus — kas ei ole?

See luuletaja, kes lesenaise-weeringu kohta wärwi on kirjutanud:

„Kes on wahest näinud lese annetust,

See on tõesti tunnud seal suurt armastust“

oleks ka selle wäikesel, warijatud teo üle rõõmu tunnud ja selle paberile jäädwustanud, sest ka sellest peegeldus suur armastus.

Kas teate, milles atwaldus siis see suur armastus? Ainult sellest, et see wana eidekene nägi ja tundis, mis ta ligimesele häda ning walu wõdi walmistada.

Tuhanded olid jammunud sedasama teed, kuid tähelepanematult üle klaasitükkide. Nad ei mõelnud laste jalgele, kes siin libedat walu oleks wõinud kannatada. Nad ei mõelnud üldse teiste peale; nad mõtlesid waid oma äriks; neil oli pea täis muresid; nad sepiwesiid oma plaane; nad arwestasid üht-teist mõttes läbi; nad mõtlesid mõne ettekande üle järgi, mis neil pidada tuleb; nad mõtlesid wälja wõid-olla lauakõnet; nad rõõmustasid mõne sõbra jällenagemise puhul; nad ruttasid koju lõunatama ja mõtlesid oma laste peale, kes koolist tulemas.

Nende terwe olemine oli uppunud enese „minasse“. Kas ei ole see nii? — See on ju meikaja pilt. Meie olme uppunud enese minasse, sellepärast oleme ka pimedad teiste suhtes. — Meie ei ole siiski mitte armastuseta. Kui kellegi palutu sõrm meie uksele koputab, teeme me temale lahti. Kus on häda, et me peame finni haarama, seal ei tõmbu me oma kohustusist tagasi. See on küll kõik tõsi. Aga suur armastus — see puudub meil weel. Meie kuulume siiski alles põhjalikult — iseenele. Ja me peame ka iseenele kuuluma, sest kuidas wõiksime muidu oma kohustusi täita? Kuidas wõiksime olla tublid ärimehed, kui meie mõtted mitte äriraaamatute juures ei oleks? Kuidas wõiksime olla headprensaised, kui mitte tööt ja pesukapp meile esimene ja peaaft ei oleks? Kuidas wõiksime olla truud wanemad, kui mitte me siimad meie lapsi igal sammul ei jälgiks. Eks ole see õige? — Meie peame iseenele kuuluma, muidu ei wõiks me ju enese mehelikkust lasta wälja paista.

Ent siiski — see mõte ei haihtu. Suur armastus ei ole weel mitte seal — selle wana emakese suur armastus, kes nägi, mis meie ei näe ja ei wõidigi näha, i'egi siis, kui me näha tahaksime. Suur armastus, mis näeb, mis teised waiatwad, mis teistele kahju toob ja mille üle teised kornistatwad. Suur armastus — armastus, mis imet teeb. See on armastus, mis maailma ümber haarab; see on nõiatõdim, mille eest ilmatwalu peab põgenema; see on Jumalariigi saladus; see on armastus, mis ka Teesuse südamest wälja peegeldus — ei, otse wälja hüüdis: „Animlapfed, kus on teie filmad, kus teie süda, et teie klaasikilde ei näe, mis teie ligimese paljaid jalgu tatti lõikawad? — ja et teie selleks aega ei wõidta, et neid teelt kõrwaldada!“ Nii hüüab meie-ajal lakkamatult Õnnistegija hääl. —

Oleks meil see armastus, kui teistjugu oleks siis maailm — põhjalikult teistjugu. Eks rahu-

maailm tüli-maailma asemel; soojuse-maailm talveöö ja külma asemel; taevariif ekhinate- ja kadunute-maailma asemel.

Kellel ei lööks süda kiiremini, mõeldes imele, mida me võiksime torda teada, kui see suur armastus meis oleks, mis peitus sellis väikeses, nägemata teenistuses!

Satja t. W. S.

Noorjoo hädaohud.

Praegu elame juurimal pinemuse ja vastolude ajal, mis mõjuvad kõigile inimelu aladele. Noor põlv on seotud sellesse ajaolukorda ja elab sealjuures oma noorusaastad üle hoopis teiste kaasnähetel all, kui tema esivanemad. Kui tarvilik on sellepärast noorele põlvele juhtimine, mis vastab praegusele asjade seisule; kui tarvilikud on juhid, kes praegust noorjugu ja tema hädasid oskavad kohelda arusaamisega.

Noorest põlvest paremaks arusaamiseks tõstatame esile mõned tema väljapaistvad tunnused, et endalt siis küsida, millist liiki on vajadused praeguse olukorra paistel. Praeguse noorjoo seas näeme avalikult nähtavale toodud loomusunde ja rõõmustame, et paljude juures on leida püüet töö järele, julgust tunnistamiseks ja tahet teoks. Mis aga näib hädaohutlikuna, on kõigi seotud autoriteetide tagajärgumise teiste juures ja fogu vormilikkuse ja dogmalikkuse põlgamine (sagedasti ka ainult näilikkult) selle sihiga, et kõrvaldada kõik usulised ja kiriklikud sidemed. See avaldub juba praegu osavõtmatuses, pikkes ja teotuses kõigi usuliste ühenduste ja talituste vastu. Üle kõigi nende nähtuste näeme praegu nõutust ja laofilolekut; käesoleval juhul püütakse teenida veel teatud ühingu või partei huvisid ja kaotatakse pilk suure jaoks, millele võiks ja peaks anduma täielikult.

Selmainitud ajanähetel kõrval paneme tähele usuvastast ilmavaadet ja elukujundust. Meie vaatame vastu väsinud kultuurile; massi erutatakse küll veel närvepiitsutavate pakkumiste läbi, kuid mass üldiselt rahuldub halbade ja waimuwaesete trükitöödega. Pole mingi ime, et nende nähtuste mõjul M. Verche kirjutab: „Jumal on peidetud aja sündmusesse nii, et meie ei tea, kas meid praegusel silmapilgul juhib Jumal või „kurat“.“

Peaasi pole nüüd see, et tunneksime noorjugu ja tema hädasid, vaid et meil oleks tema vastu armurikas arusaamine. Kui lõpmata raske on noortel inimestel selle aja tormis ja tungis uskuda Jumala headusesse ja kannatlikult tunnustada end tema poole. Tuhanded kehaliste jõudude ja waimliste võimetega noored inimesed on süütult teenistujeta. Nad on ase-

tatud mittemidagitegemise, kasutoomatuse ja nälginise piina. Meis tõusevad küsimused ja kahtlused; kas on siin olemas lahendus? Jeesusest, noorjoo sõbrast, kirjutatakse: „Ta vaatas temale (noormehele) otja ja armastas teda“. Noorjugu peab usule tagasi võidetama temale vastutoodud mõistmise läbi. Suures maailmasündmuses kui ka iga üksiku elus peab ta võima kuulutada igawese Jumala jamme. Siin on meie kristlastele, kellele Pühakiri on antud kätte, juur ülesanne ja vastutus. Oma isikliku weendumise ja kirja tundmise läbi tahame olla noorjoole abiks samale äratundmisele tulemisel, millele võisid tulla warasemate aegade waimusuurused. Pauluse jutlus Ateenas annab imelise võimaluse Jumala tahtmise uurimiseks: „Jumal, kes maailma on teinud ja kõik, mis seal sees, jeesinane et tema taewa ja maa Issand on . . . tema on teinud ühest werest kõik inimeste soo kõige maa peal elama, ja on määranud aja, mis ta enne on seadnud, ja rajad, kus nemad peavad elama: et nemad Issandat pidid otsima, kas nemad teda küll võisid otsegu kätega katsuda ja leida, ehk tema küll igast ühest meie seast kaugel ep ole. Sest tema sees elame ja liigume ja oleme meie“. (Apostl. teg. 17, 24–28).

Edasi peab noorjugu õppima tundma olewiku pinemuste ja vastolude põhjust. Ta peab teadma, et kaks võimu maadlewad kõige walitsemise pärast ja et patulangemiseft saadik kõige hea waenlane püüab maailmale anda oma kaju. Tänapaew on äge wõitlus. — Kas wõidab hea wõi kurja wõim? Kellele lõpuks saab osaks täieline wõit? Usklikul noorjool on sellepärast õigustatud usaldamatus praeguse maailma kõige halwa vastu; ta teab, et „kõik maailm seisab kurjuses“. (1. Joh. 5, 19). Sellepärast seame usuvastasele elukujundamisele ja maailmamõistmisele vastu piibli oma, nagu seda Palus nii tabawalt tähendab sõnadega: „Ärge wõtke mitte jeesinaste maailma järnased olla; waid muutke endid oma meele uuendamise läbi, et teie võisite katsuda, mis Jumala hea ja meelepäraline ja täis tahtmine on“. (Rooma 12, 2). Siin on ülestähendatud meie ülesanne, nimelt seada noorjoo hinge ette elu kõrgem siht: mitte wõluga ujuda, waid kõigi waimliste ja waimulikkude jõudude kogumisega wiia läbi elukujundamine jumalikkude põhimõtete järele. Noorjugu peab kohanema Jumala sõnas, et tunda ära head ja meelepäralist ja pääseda hukkumiseft meele- ja olemisemuutmisega. Kui meie nii täiesti mõistetawal wiisil oleme teeninud noorjugu, siis leiab noorjugu arusaamist selle aja ja tema kaasnähetel jaoks ja õpib mõistma, et Jumal on meie elu ja fogu maailmasündmuste keskpunkt.

M. Busch.

Terwis, fasinus.

Külmad jalad.

Hermann Bortenbagen.

Kalju inimesi kaebawad külmal aasta-ajal külmade jalgade üle ja püüawad seda häda, mis üldiselt teeb kahju enesetundele ja terwis-jele, wõita jalgade eriti sooja riietamise läbi, mis jägedasti aga kahjuks on täiesti tagajärjetu. Profesjor Kusmaulil on selles kogemusi ja ta kirjutab oma wastawates mälestustes:

„Kestis kaua, kui ma õppisin kaitsema oma jalgu külmetuste eest...

Jalgade soehoidmiseks tarwitatawad wahendid: jalandude karusnahksed woodrid, sissepan-dawad tallad, kalosid ja sellejarnased on kaitse- ja kergenduswahendid ja ei karasta nahka, waid teatawal määral koguni hellitawad seda. Kõige soojemana hoidsid mind täiesti lühikesed, ai-nult luupesse-kondini ulatuwad sokid, mida ma kandsin teiste peal ja wahetasin vähemalt kord päewas. Wäga ebameeldiw sealjuures on, et jalandusid peab lastma wastawalt laiemale. Tõeli-jelt karastuse saawutasin ma aegamööda aastaid kestnud hommikuti enne ülestõusmist tehtawa jal-gade külma wette kaistmise läbi ja käsnaga jäärite pesemise läbi kuni põlwedeni, sellele kii-resti järgnema jalgade soendamiseega woodis.“

Seda lihtsat tehingut võib kergesti teha igal aasta-ajal ja see ei nõua suuri ettevalmistusi. Selleks on kohane iga weeanum, kuhu mahu-wad mõlemad jalad. Kõige parem on täita nõu juba õhtul weega nii kõrgelt, et wesi ula-tub kedraluudeni ja seada see woodi juure, ase-tades sinna kõrwale kuivatusrätikud. Kohe ei tohi alata liig külma weega; alatakse seda möö-da, kuidas reageeriwad inimesed 25, 27 ja 30 kraadiga Celsiuse järele ja minnakse üsna pik-kamisi nädalate kestel alla poole 20 kr. Celsiuse järele ja ainult erandlikult alla madalamale. Igal tingimusel peab järgnema lühikesele, ai-nult mõni sekund kestnud, jalawannile kiire soendamine woodis. Korrapäraselt sünnib see wäheste minutitega, kui kiire kuivatamise jä-rele minnakse tagasi woodi; hõdrumine pole wa-jaline; mida kiiremini jalad woodi pannakse, seda parem on jalawann. Nõrgendatud ja wanad inimesed hoidugu liig külma wee tarwitamisest ja jäägu 20—25 kr. C. juure.

Unepuudus.

Kui meie siin kõneleme unepuudusest, peame sil-mas neid inimesi, kellede juures pole olemas otseko-hest põhjust, mis takistab neid magama jäämast,

inimesi, kes õhtul ühegi ärrituseta heidawad woodi ja kellel siis wõimata on uinuda, kes kogu öö la-mawad ärkweel ja kuulewad iga tunni löömist ja alles wastu hommikut natukene uinuwad wõi ka unesti tõusewad üles nii, nagu nad õhtul heitsid woodi. See oluford kestab nädalaid ja kuid ning isegi aastaid. Pannes tähele, et hea uni meie keha terweks seisukorraks on sama tarwilik, nagu söök ja joof, wõime saada aru, kuidas kehtew unepuudus õhnestab mitte ainult meie närwisiüsteemi ja ajab

Magamistoatulen olgu alati awatud.

meid hullumeelsusele, waid peab kahjulikult mõju-tama ka meie seedimisaparaati, süda jne. Meie organism on suur terwik ja ükski osa sellest ei wõi olla haigestunud ilma et ta ei mõjutaks kogu süs-teemi. Inimesed, kes kannatawad kroonilist unepuudust, on harilikult närwilised ja kõhnad, neil on halb seedimine, näewad wälja kahwatud ja nõrga-kesed ja harilikult paistawad nad wälja seeläbi, et nad enneaegselt lähewad halliks.

Uurides kroonilise unepuuduse põhjust leiame, et see on närwilikkuse põhjusega identne (ja-mane). Waimlised ületöötamised, hingelised eru-tused, äri- ja perekonnamured on alaliselt kaswawa närwilikkuse ja sellega nii jägedasti kaasaskäiwa unepuuduse põhjused. Osalt on neis põhjustes süüdi haiged ise, osalt põhjenedawad need meie aja jotsiaalsetest asjaoludest.

Wõimalusest kõrvaldada igatõrdsed une- puuduse põhjust, oleneb ka ravimise tagajärg. Kui meie ei wõi kõrvaldada põhjust, millest tekkis unepuudus, ei wõi meie terwendada ka haiget.

Kui meie wõimuses seisab kõrvaldada unepuudust põhjustawaid momente, siis selle käsitamine peab alati kohe laienema kehale kui terwikule. See uni on alati terve keha, j. t. kõigi organide ja rakkude täielise ja kooskõlalise tegewuse tagajärg. Seepärast peame alati vaatama jellele, et mitte ainult üks wõi teine organ, waid kõik organid täielikult täidaksid neile looduse poolt määratud ülesandeid.

Ravides kedagi unepuuduse pärast, peame kõige pealt hoolitjema tema närviüsteemi wõimalikult täieliku rahu eest. Kõige waljemalt peame teelama kõik, ka harjumusmürkide, nagu kohwi, tee, tubaka, alkoholi ja würtside erutused ja hoolitjema meeldiwa ümbruse ja meeldiwa meelelahutuse eest. Saige peab alaliselt olema wärskes õhus ja wõimalikult ka wäljas magama.

Dieet peab olema wäga lihtne ja mingil wiisil erutaw. Wõimalikkude unumistuste puhul tuleb teha kiilmi walanguid ja kõhu massaaži. Tarwitades sealjuures veel metoodilist wesiwami, nimelt kiilme iste- ja poolwanne, mis juhivad wene ülekoormatud ajust eemale nagu süsteemiline wõimlemine ja massaaž, siis wõime tihti saawutada eriti häid tagajärgi, kui arstil ja patjendil on olemas tähtis nõue, mis kuulub iga kroonilise haiguse tagajärjekale ravimisele, nimelt: kannatus!

Meie toit ja hambad.

Toidu tähepsamu alla wõtmise läbi wõib takistada hammaste halwaksmuutmist. Sellega peab algama juba enne lapse sünni. Iga emaks- ja naise toit peaks sisaldama lubja- ja wosworisifaldusega toiteaineid, mis moodustawad tugewad lundid ja terwed hambad.

Selle hoolekande mõttega, et kaitsta tulewast põlwe nende raskuste eest, mis meil nüüd on oma hammastega, laiendatakse igal pool kaswatusel läbi terwise heaks teadmist toitmiswiisist enne sünnitamist, see tähendab emaks- ja naise õigest toitmisest.

Enamjaol inimestel, eriti täiskaswanutel, on rohkem wõi vähem halbu hambaid. Nende inimeste kindel arv on teadmata, kuid igatahes näib ta olevat wäga suur. Statistilud näitawad, et ühendriiges kannatawad vähemalt weeraud koolilastest terwislikest rifetel all, ja 90 protsendil 5—13 aastastest koolilastest on hambahaigused. Üksinda New-York'i koolilaste seas

leidub enam kui 70 protsenti halwade hammastega lapsi.

Kui iga ema algaks täna oma laste toidu walwamisega, et lastele antawad toidud sisaldaksid küllaldaselt määralt mineraalirikkeid toite- wahendeid tugewate hammaste kujundamiseks, siis oleksid lapsed paremini terwislikult warustatud ja see läbi üldiselt ka elu enese jaoks. Kuis nii? Noh, kuna juba üksinda isiklik wäljanägemine (kõik isikud on sellest olenewad) mängib suurt osa ärielus. Halwad ja lagunenuid hambad näitawad enamasti, et nende omanik on wäheste heade omadustega isik ja et tema warasem kaswatus on jäetud hooletusse. Hambad on terwile suurema tähtsusega. Esihammaste kaotus takistab rääkimist ja see peegeldub wastu mitmesugustes ärielu harudes, nimelt mitte ainult kõnes, waid ka telefonierimisel, dikteerimisel ja n. e.

Edasi oleneb toitewahendite seedimine närimisest. Halvasti näritud toit põhjustab seedimishäireid, mis mõni kord on wäga tõise iseloomuga. Keha ülesehitamiseks pole waja ainult mineraali sisaldawaid toitewahendeid, waid ka teatud witiimine, mis näitels on kalamaksaõli ja päikejalguse. Selle üle wõib anda juhatusst majaanst.

Inimene ei tarwita ainult head majaansti, waid ka head hambaarsti. Hambaid peaks aastaks lastma waadata järele vähemalt kaks korda. Tee seda kohe. Wõta omale harjumuseks süüa jõomaaegadel küllaldaselt määralt rikkileiba, piima, rohelist aedwilja ja happeid sisaldawaid puuwilju, et hoida oma hambaid terwetena.

Dr. S. W.

Raadioloengus

Tartu ringhäälingus on 6. ja 20. märtsil.

Jutlustab: Ed. Mägi.

Sellega teatame „Meie Uks“ lugejatele, et kuukiri 1932. aastal edasi ilmub ja et tellimise hind endiselt jääb, nimelt:

aastas, postiga — Kr. 2.— üffit nr. 20 senti.
Wäljamaale aastas Kr. 2.40.

:: Prowinumbris maksuta. ::

Tellida wõib igast postiasutisest.

Üffit number 20 senti.

Wäljaandja: „S. P. Uks. R. Eesti Lii“. Tellimised tul ka rahasaadetised saata Mary Saks'ale Merepülestee 14-a, Tallinnas. Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub, Merepülestee 14-a, Tallinnas. Übitolmetaja: E. Mägi.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhijuse trükitoda, Pikk tän. 2. 1932. a.